

Ulusal Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 53 Volume: 10 Issue: 53
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175334139

GERÇEKLIK VE HİPER GERÇEKLIK; BAUDRILLARD VE G.DEBORD ANLATILARINDAN HAREKETLE "HAKİKATİN YENİDEN İNŞASI" REALITY AND HYPERREALITY; THE RECONSTRUCTION OF THE TRUTH FROM THE LIGHT OF THE NARRATIVES OF BAUDRILLARD AND G.DEBORD

Alperen KARAPINAR*

Öz

Post-modern çağ adeta bir fabrika gibi "Hakikat" üretmektedir. "Hakikat" kavramının anlam içeriğini dolduran güç, günümüzde meşruiyetini iletişim araçları ve medya ile sağlamaktadır. Aynı zamanda toplum yapısının analizinde de, bu analizler sonucunda toplumun yeniden inşa edilmesinde de bu güç sahibi otorite büyük bir rol oynamaktadır. Rasyonalizm' in, Pozitivizm' in ve Kapitalizm' in söylemleriyle şekillenen post-modern çağın ruhu, teknolojik gelişmelerle birlikte toplumun topyekûn değişmesi için bir zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla artık daha kolay şekil alabilen toplum, daha kolay yönetilebilmekte, sosyalizasyon süreçleri kontrol altına alınabilmektedir. Toplumsal yapıyı yerinden oynatabilecek güce sahip olan "otoritenin" bu gücü elde ederken kullandığı araçlardan sadece ikisi ; "Gerçeklik" ve "Hiper Gerçeklik". Gerçeklik bu otoritenin kontrolünde şekillenerek "Gerçek" ten uzaklaşmış ve "Gerçekliğin" bizatihi kendisi "Hiper Gerçeklik" formunu almıştır. Otoritenin başat araçlarından olan "Medya", "Gerçekliğin" dönüştürüldüğü bir sahne vazifesi görmektedir. Tüm bu süreçleri içine alan bir dünyanın fotoğrafını çeken Baudrillard ve G. Debord, bu dünyanın içinde "üretilen bir toplumun" dinamiklerini analiz etmektedirler. Bu çalışmada, Baudrillard'ın "Hiper Gerçeklik" kavramı G. Debord' un "Gösteri Toplumu" ile tanımladığı "Gerçeklik" kavramlarının tarihsel seyri, etimolojileri ve felsefi çağrışımlarının haritası genel hatlarıyla çizilecektir. Sonuçta varılacak zemin olan "Hakikat' in Yeniden İnşası", Descartes'ten başlayarak Nietzsche ve Heidegger' in "Hakikat" görüşlerinden faydalanılarak, post-modern çağda, aslında pre-modern çağın "Hakikat " anlayışının nasıl yeniden inşa edildiğini, bu teorinin, inşa sürecinde kullanılan "Hiper Gerçeklik" ve "Gerçeklik" kavramlarının perspektifinden bakıldığında nasıl görüldüğünü ve sonucunda toplumsal yapıların tüm bu teoriler çerçevesinde nasıl şekillendiğini gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: Gerçeklik, Hiper gerçeklik, Hakikat, Yeniden inşa, Simülasyon.

Absract

The post-modern age produces truth just like a factory. The power that fills the meaning of the notion of "Truth", nowadays it provides its own legitimacy by means of communications. At the same time, this power plays a role both in the reconstruction of society as a result of these analyzes as in the analysis of the structure of society. The spirit of post-modern age shaped by the discourse of rationalism, positivism and capitalism, prepared a ground for the whole change of society together with technological developments. Authority which has the power to displace the societal structure has just two means, which it uses just as getting this power, among other things: "Reality and Hyperreality". The reality, reshaped under the control of this authority, went away from itself, and transformed itself into hyperreality. Baudrillard and Debord have analyzed the dynamics of a society produced during in this process. In this study, The concept "hyperreality" by Baudrillard, "The spectacle society" by Debord, and their understandings of the reality will be outlined. Consequently, The reconstruction of the truth, from Descartes to Nietzsche and Heidegger, will show; actually how The understanding of truth of the pre-modern era has been rebuilt in the post-modern era, how this theory has been viewed in terms of reality and hyperreality, and as a result, how societal structures have been reshaped in the light of these social theories.

Keywords: Reality, Hyper reality, Truth, Reconstructure, Simulation.

Giriş

Bu çalışmanın seyri içerisinde kullanılan kavramlar ve akıl yürütmelerin hepsi ele alınan düşünürlerin yöntemlerinden devşirilmiştir. Çalışmanın genel tezi olan hakikatin yeniden inşa edilmesi önermesine ulaşıncaya kadar hakikatin ne olduğu, felsefe ve düşünce tarihinde nasıl bir yolculuğu olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

Hakikat kavramının üç önemli miladı olduğu fikri ile birlikte post-modern dünyada var olan inşa edilmiş hakikatlerin varlığı fikrine ulaşabiliriz. Post-modern çağ fikrine de değinecek olursak; bu çalışmada post-modern çağ modernitenin bir eleştirisi olarak kullanılmaktadır. Modernite ise; "Aydınlanma" fikri ile ortaya çıkan bir düşüncedir. Rasyonalitenin hükümdarlığını ifade etmektedir. Akıl dışı olanın ve metafiziğin tümünden reddini ifade etmektedir. Fakat daha sonra modernitenin bu tutumu eleştirilmiş ve -özellikle Alman

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kültürel Çalışmalar ABD, alperenkarapinar@icloud.com

romantikleri tarafından- metafiziği ve akıl dışı olanı da içeren bir düşünce sistemi ortaya çıkmıştır. Post-modernite bu düşünceyi ifade etmektedir ve günümüz 21.yy düşünsel atmosferini oluşturmaktadır.

Post-modern çağ bir fabrika gibi hakikat üretmektedir. Bu üretimin en önemli nesnesi şüphesiz medya araçlarıdır. Medya araçlarının bu denli büyümesi ve baskıcı bir güce ulaşması beraberinde hakikat olma iddiasını getirmektedir.

Çalışmada hakikat kavramının tarihsel aşamalarından sonra, "gerçekliğin" irdelenmesi hususunda G.Debord ve J.Baudrillard'ın fikirlerine başvurulmaktadır. Gerçekliğin suni bir hakikat olarak hiper gerçekliğe dönüştüğü buna seyirci olan toplumun nasıl bir sosyalizasyon sürecinden geçirildiği incelenecektir. Ve en sonunda "Hakikatin yeniden inşa edilmesi" söylemine ulaşılabilecektir.

1. Hakikat Nedir?

6.yy ile birlikte Yunan Tanrı ve Tanrıçalarının öykülerinin pek de ciddiye alınmamaya başlaması ile birlikte "Hakikat" düşüncesi ortaya çıktı. Bu düşünce dünyevi olan ile fantastik olanı içeriyordu. Sonrasında hakikatin düşünsel tarihi içerisinde; "dünyevi olan" ile "fantastik olan" hakikat düşüncesinin adeta kodlarına işlemiştir. Felsefenin düşünsel nesnesi olarak hakikat kavramının içi hemen her filozof ve düşünür tarafından doldurulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmadan üretilen düşünce sistemleri ve teoriler çoğaldıkça, felsefi yöntem de gelişmesini sürdürmüştür. Bu sistemlerden bir tanesi rölativizmdir. (Cevizci, 2015: 29)

Rölativizm, mutlak ve değişmez bir hakikatin var olmadığını söyler. Rölativizm düşüncesine göre bilgi ve hakikat bireyin algılarına; toplumsal, kültürel ve kişisel eğilimlerine görelidir. Bu düşünce daha sonra gelecek "Hakikatin mutlaklığı ve biricikliği" probleminin temellerini atmıştır. (Cevizci, 2015: 70)

Hakikatin felsefe tarihindeki öyküsü felsefenin miladıyla denktir. Bu öykü içerisinde Hakikati düşünen filozoflar içerisinde en önemlilerinden biri şüphesiz Platon'dur. Platon varlığa ulaşmadan, hakikatin bilgisine ulaşamayacağını düşünür. Devlet isimli kitabında filozofların hakikatin bilgisine sahip olduklarına değinir. (Cevizci, 2015: 95)

Meşhur "Mağara Alegorisi" içindeki sembollerden en önemlisi hakikati sembolize eden ışık ve onun kaynağıdır. Mağaradakiler bu ışığın duvara yansıttığı nesnelere akislerini görerek hakikate ulaştıklarını düşünürler. Fakat zincirlerinden kurtulan bir kişi bu mağaradan çıktığında hakikat zannettiğinin hakiki olmadığını farkına varmaktadır. İşte bu noktada Platona göre hakikatin bu bilgisine ulaşan insan filozof olur. Öğrencisi olan Aristoteles ise hakikatin insana özgü olduğunu ve bunun peşinden koşanın "Akıl" olduğunu düşünür. (Cevizci, 2015: 134)

Hakikatin Kant'a kadarki düşünsel seyrinin söylemleri elbette bundan ibaret değildir fakat hakikatin bilgisine sistematik bir yöntemle ulaşmayı hedefleyen düşünürlerin isimlerini anmak "hakikatin yöntemi" düzleminden sapmamak için önemlidir.

Kant'a göre Dünya erdemlerimizi sergilediğimiz bir sahnedir ve bu sahne "inşa edilmiştir". Bu inşa ediş hali bu çalışmanın genel tezi olan hakikat inşası hususunda ufuk açıcı bir temeldir.

Bu düşüncelerin hakikat düşüncesi çevresinde gelişmeleri, hakikat fikrini daha da önemli hale getirmiştir. Hakikat üzerine sistematik bir metot geliştirmeleri bakımından önem arz eden felsefe tarihinde üç isim vardır. Bu üç isim sırasıyla Descartes, Nietzsche ve Heidegger'dir.

1.1. Descartes

Descartes'in "Hakikat" kavramının içi, bir özne olarak "ego/ben" ile doludur. Hakikatin araştırılmasında kullanılması gereken metodun, özne olarak "ego" kavramına ulaştığı "şüphe" olduğunu söyler. Descartes metodolojisinin en başına şüpheyi, "şüphe metodolojisini" yerleştirir. Bu doğrultuda her şeyden ve her düşünceden şüphe ederek artık şüphe edemeyeceği bir şüphe etme noktasına ulaşır. Descartes bu noktada şüphe ettiğinden şüphe edemeyeceğini bu şüpheyi sağlayan şeyin düşünce eylemi olduğundan dolayı düşündüğünden de şüphe edemeyeceğine kanaat getirerek hakikati araştırmada kullanacağı metodolojiyi kurar: Cogito ergo sum*.

* Rene Descartes (2013). *Metot Üzerine Konuşma*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık

Ancak ve ancak kendinden yola çıkarak hakikati iddia edebileceğini söyler ve Descartes'in hakikat görüşü bir tekillik içerir. Ona göre tek bir hakikat vardır. Ve doğru bilginin kaynağı hakikattir.

"Hakikat üzerine mükemmelen muhakeme etmeye hazırlandıktan sonra iyilik ile kötülük arasındaki farkı belirleyerek irademizi kullanma alışkanlığımızı geliştirebiliriz."(15)

Descartes'in belirttiği üzere hakikat iyi ve kötü değerlendirmelerin kaynağıdır. Bu bakış açısı ile hakikat dünyaya aşkın bir hal alır. Fakat hakikati ararken yola çıktığı nokta özne olarak kendisidir. Bu paradoksal durum bize gösterir ki Descartes'in yaşadığı 17.yy'da hakikat kendini kurabilmektedir. Descartes'in çerçeve içine almaya çalıştığı, anlamaya çalıştığı, kaynağını aradığı hakikat kendisini hala gizlemektedir. Fakat Felsefe tarihinde Descartes'i önemli kılan Hakikat'ın araştırılmasında kendinden sonra gelenlere aralık bir kapı bırakmasıdır.

1.2. Nietzsche

Nietzsche'nin batı modernliği hakkında yaptığı çıkarımların en merkezi olanı "Tanrı Öldü" lafzıdır. Bu ilk kez "Şen bilim" adlı kitabında yer almıştır. Bu düşünce ile birlikte Batı düşünce tarihinde Nietzsche'ye kadarki hakikati arama ve düşünme yöntemleri yıkılmıştır. (Young, 2015: 491)

Tanrının ölümünden tüm insanlığı suçlayan Nietzsche yeni bir sistem yaratılması gerektiğini öğütler. Bu yeni sistem gerçeklik kavramının yeniden düşünülmesi ve mutlak bir gerçeklik fikrinin değişmesi üzerine kuruludur.

"Tıpkı Spinoza gibi Nietzsche' de gerçekliği çok yönlü saymaktadır, bu yüzden farklı perspektiflerin gerçekliğin farklı yönlerini açığa çıkardığını düşünmektedir. Bu perspektiflerin her biri bir hakikati açığa çıkarır, ama hiç biri başlı başına bir hakikat olarak ortaya çıkmaz." (Young, 2015: 504)

Hakikat söylemlerinin hiç biri Nietzsche'nin ki kadar yıkıcı olmamıştır. Bu yıkıcılık Tanrısal bir hakikate içkindir. Nietzsche'nin vurguladığı; tek bir hakikat olan Tanrının ölümünden sonra bir çok hakikatin var olabildiğidir. Tek bir hakikatin olmadığına dair düşüncesi hakikatin düşünsel seyrinde bir dönüm noktasıdır. Nietzsche Hakikate akli yoldan erişebileceğini telkin eden metafiziği temellerinden sarsma hatta yıkma amacındadır. (Cevizci, 2015: 948)

"Nietzsche hemen her tür hakikati özellikle de metafiziksel tüm hakikatleri reddeder" (Cevizci, 2015: 948) Nietzsche'den sonra toplumun ve düşünce sistemlerinin gerçeklik algısı dünyevi bir rota izlemiştir. Nietzsche'nin Descartes'in sınırlarını belirlediği Hakikat düşüncesini yıkması sonlu(finitive) bir düşünceye işaret eder. İnşa edilen her şeyin bir sonu vardır. Bu son Nietzsche ile sağlanmıştır fakat kendinden sonra sistematize ettiği düşüncelerinden yararlanarak kendi sitemlerini kuran düşünürler Heidegger'e kadar Nietzsche'nin yıktığı hakikati yeniden inşa edememişlerdir. Yeniden inşa edilmek önceden var olmayı gerektirir. Dolayısıyla Descartes'in var ettiği hakikati Nietzsche yıkmıştır. Yeniden inşa etmek ise bizi Heidegger'e götürülecektir.

1.3. Heidegger

Eskilerden beri felsefe, hakikat ile varlığı bir arada tutmuştur. (Heidegger, 2011: 225) Heidegger düşüncesini kurarken merkeze "Varlık" fikrini koyar. O zamana kadar hocası Husserl dahil bütün düşünürler "Varlığı" tek tekler üzerinden okumuşlardır, fakat Heidegger tek tek varlıklardan ziyade genel olarak varlığın kendisiyle ilgilenmiştir.

Hakikatin var olması ancak ve sadece Dasein'in var olmasıyla mümkündür. (Heidegger, 2011: 239) Heidegger'e göre varlık kendini Dasein'da açar. Dasein, orada olmaklık düşüncesini içerir ve varlığın fenomenolojisini yapmak için kapsamlı ve uygun bir kavramdır. Ona göre fenomenolojinin konusu varlığın kendisidir. Bu düşünceleri ile Heidegger kendi hakikat fikrini oluşturmuştur.

"Dasein hakikat içinde vardır. Özü gereği hakikat içinde var olmaktadır." (Heidegger, 2011, s. 239)

"Peki terminolojik bakımdan var olan ile varlık aynı şekilde kullanılabilir mi hakikat ifadesi neyi imliyor?" (Heidegger, 2011: 225) Heidegger bu soru ile birlikte hakikat kavramının yalnız başlılığını açığa çıkartmaktadır. Hakikat başka bir kavramın alt kavramı olamaz Heidegger'de.

Hakikat dediğimizde bir ifadede bulunmuş oluruz, her ifade bir göstermedir, her gösterme bizatihi kendi anlamı itibariyle keşiftir. (Heidegger, 2011: 241) Tam da hakikatin yeniden keşfedilmesi bu noktada karşımıza çıkar. Hakikat yeniden keşfedilmiştir fakat aynı zamanda yeniden inşa edilmesi de gerekmektedir.

Heidegger işe önce metafiziğin gözden geçirilmesi ile başlar. Heidegger, metafiziğin değişiminin ardında değişmeyen bir temel arayışı anlamına geldiğini söyler. Bu noktada ne metafiziği tamamen içeren ne de tümünden metafiziği yoksayan bir anlayış ile Heidegger, "Hakikati yeniden inşa etmiştir."

2. Gerçeklik Nedir?

Gerçeklik reel olana atfı yapmaktadır, aynı zamanda da hakikatin kendini açtığı bir yoldur. Gerçeklik, ölçütünü hakikatten alır, fakat hakikat varlığını yalnızca kendisine borçludur. Gerçeklik ise varlığını hakikatin kendisine borçludur.

Gerçeklik somutlaşmış düşüncelerle hareket eder. Bu somutlaştırma istenci 19.yy dan itibaren gelişen bilimsel gelişmeler ile felsefi düşüncede "Akıl paradigmasının" Tanrı merkezli metafiziğin yerini alması ile birlikte görmenin de önem kazanmasıyla giderek artmıştır. Gerçeklik göz ile çalışır ve somutlaşmış nesnelere muhtaçtır. Fakat hakikatin yeniden inşa edilebilirliği fikrinin Heidegger ile birlikte gelişmesiyle, gerçekliğin de buna bağlı olarak değişebilir olduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle Baudrillard, gerçekliğin değişebilirliğinden hatta gerçekliğin aşarak bir hiper gerçeğe dönüştüğünden yola çıkarak gerçekliğin 20.yy'da nasıl işlediğini nasıl dönüştüğünü incelemiştir. Mutlak bir gerçeklikten söz edilebilirliğin imkansızlığından bahseder Baudrillard. Bu da gerçekliğin dönüştürülmeye müsait bir nesne haline geldiğini gösterir.

Gerçeklik der Baudrillard; kitle ve simülasyon düzeyinde yeniden üretilebilir bir şeydir. Bu söylemden hareketle, Baudrillard'ın "Simülasyon" kavramsallaştırması ile gerçekliğin yeniden üretilebilirliğinden bir aşama daha sıçrayarak, hakikatin de yeniden inşa edilebilirliğinden söz edebiliriz. Bir sonraki aşamada gerçeklik kavramı üzerine Debord ve Baudrillard'ın görüşlerini inceleyerek 20.yy'ın hakikatinin inşa edildiği fikrini daha derinlemesine inceleyebiliriz.

3. Debord ve Baudrillard

Gerçeklik üzerine kurdukları düşünce sistemleri ve teoriler itibarıyla Debord ve Baudrillard 20.yy'ın düşünsel zeitgeistini* anlamak için post Marksist teoriler içinde en önemli isimlerdir. Yalnızca teorilerini sistematize ederken izledikleri yöntemler farklıdır. Guy Debord, yönteminin başlangıç noktası olarak "Gösteri/Seyir" kavramını almıştır. Bu kavram ile birlikte toplumun ne denli şekillendiğine dair tezler öne sürmüştür ve bütün tezlerini "gösteri toplumu" isimli çalışmasında toplamıştır. Kısa pasajlardan oluşan kitap; gösteri, toplum, gözetim, gerçeklik, meta gibi kavramlar etrafında döner. Çıkarımlarında kurguladığı önermeler Marxizm'in içeriğinden etkilenmiştir. Debord'un düşünce sisteminde Marxizm'in "muazzam meta birikimi" teorisinin, yerine "gösterinin muazzam birikimini" formüle eder. (Yibing, 2012)

Debord gösteri tezlerinde açıkça; somutlaşmış bir dünya gösterimini, yaşamın gözle görünür yadsınması ve somut ters yüz edilişi olarak canlı olmayanın özerk bir devinimini, aynı zamanda iktisadi bir yönünün olduğunu ve güncel toplumun bir üretimi olduğunu, kendisinin ne olduğunu, yine kendisinin gösterdiğini ve kendisinin bir ürünü olduğunu, kendi dinamiklerinin olduğunu ve kendi birikim aşamasında bir süreç boyunca devam ettikten sonra devasa bir imaja dönüştüğünü vurgular. (Debord, 1996: 15-19)

İzleyicinin seyredilen nesneye yabancılaşmasından bahseder Debord; "İzleyici ne kadar çok seyrederse o kadar az yaşar kendisini egemen ihtiyaç imajlarında bulmayı ne kadar kabul ederse kendi varoluşunu ve kendi arzularını o kadar az anlar. Gösterinin etkin insan karşısındaki dışsallığı kendi davranışlarının artık bu insana değil, bu davranışları ona sunan bir başkasına ait olması gerçeğinde ortaya çıkar. İşte bu yüzden izleyici hiç bir yerde kendini evinde hissetmez, çünkü gösteri her yerdedir." (Debord, 1996: 22)

Debord, gösterinin insanın yaşama seyrinde yabancılaşmaya doğru gittiğini vurgular. Bu yabancılaşma ile birlikte gösteri kendini sunma biçimi olarak daha da açar. Egemen güçlerin imajlarla insanın arzu ve isteklerinin üzerinde söz sahibi olmasından bahsederken, gösterinin bir otorite aracı olarak da düşünülmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda gösterinin insana aşkın bir kutsallığı, içinde barındırdığını ve insanın yersiz yurtsuzlaşması anlamında kendini evinde hissetmemesini, gösterinin kapsama alanının dışsallığının kendi hükümranlığını sağlayacak kadar büyük olduğunu düşünmemizi sağlar. Bu da gösteriyi bizatihi otoritenin kendisi yapmaktadır. Tabii ki bu gösterinin geliştiği son nokta olarak görselliğin üst düzeye ulaştığı; ilk önce tiyatro ve halk eğlenceleri ile daha sonra sinema ve televizyonla gelişen gösteri Debord'un vurguladığı son versiyonuna ulaşır.

* Zeitgeist: Zamanın Ruhu, Çağın Tini, Zamanın Düşünsel İklimi, Zamanının Düşünsel Atmosferi (Schultz & Schultz, 2007)

Debord hakikati, gösteride arar çünkü; gösteri öyle büyülmüş bir kavramdır ki ona göre kendini bir hakikatmış gibi sunarak kurabilir. Bu düşünce sisteminin gerçeklik ile bağlantısını ise; gerçek olanı tersine çeviren bir gösterinin fiili olarak üretilmiş olduğu düşüncesi ile kurar. Debord, gerçekliğin ters yüz edilmişinden ve tersine çevrilmişinden sorumlu tuttuğu gösterinin dışında da bir gerçekliği düşünme imkanını bize sunar.

Fakat bu noktada Baudrillard'ın görüşlerine başvurmak gerekir. Çünkü; Baudrillard, Debord gibi düşüncesinin temelinde "Gösteri" kavramı olmasa bile "gerçeklik" kavramını temel alarak, bir hakikat olarak gerçekliğin, dışında icat edilmiş bir gerçekliğin varlığının kaçınılmaz bir hapsediciliğe sahip olduğunu belirtir ve onun dışında bir gerçekliğin düşünülmesine izin vermez. Burada Baudrillard'ın yönteminin temel hareket noktası olan Simülasyon kavramından söz edebiliriz.

"Bir gerçeklikten yoksun gerçeğin modeller aracılığıyla türetilmesine hipergerçek yani simülasyon denilmektedir." (Baudrillard, 2011: 14) Bu noktadan yola çıkarak daha da ilerleyen Baudrillard artık gerçeğin yerini alabilen "Simülakra"lardan bahsedecektir. (Baudrillard, 2011: 14) Öncelikle simülasyon kavramının Baudrillard için ne anlama geldiğini düşünmek ve daha sonra simülakra dönüşürken geçirdiği evreleri incelemek gerekir.

Baudrillard, kendi yöntemini fenomenler üzerine kurmuştur. Geçmişte yaşanmış olan olaylar üzerinden akıl yürütür ve bu akıl yürütmelerini kurduğu "simülasyon metodolojisiyle" yapar. Baudrillard kendi dönemi perspektifinden bir çıkarım yapar; ona göre artık bir simülasyon çağı başlamıştır. Bu çağda artık rasyonel bir gerçeğe gerek olmadığını söyler, çünkü; işlemsel bir gerçek vardır ve kendini sentetik bir şekilde üreten bir gerçek olarak vardır.

Baudrillard elbette rasyonel gerçekliğin, sentetik gerçeklikten farkının ayırt edilebilirliğinin farkındadır zira sentetik gerçekliği düşsellikten yoksun olarak nitelendirir. (Baudrillard, 2011: 15) Fakat bu sentetik gerçekliğin bir hakikat iddiası vardır ve rasyonel gerçekliğin reddiyesi olarak kendini sunar. Baudrillard'a göre bu durumda sentetik gerçek, gerçeğin bir simülasyonu evresini de aşarak bir hipergerçeğe dönüşmüştür. Simülasyon evresi şunu ifade eder ; sahip olunmayan şeye sahipmiş gibi yapmak. (Baudrillard, 2011: 16) Bu simülasyonun alameti farikasıdır.

Baudrillard günümüzde simülasyonun hakikat ilkesini de aştığını vurgulayarak Tanrısal, metafizik bir hakikatin yerini alabilecek bir güce sahip olduğunu düşünür. Fakat klasik mantık simülasyona karşıdır, Baudrillard'a göre ise simülasyon bunu da çoktan aşmıştır. (Baudrillard, 2011: 18) Baudrillard karamsar bakış açısıyla Tanrının bile simüle edildiğini düşünür. Dünyanın bu evre ile birlikte yerçekiminin etkisinden kurtulmuş bir kütle olarak koca bir simülakra dönüşeceğini belirtmektedir. (Baudrillard, 2011: 20)

Baudrillard'ın gerçeklikten anladığı saf bir geçmişten damıtılmış bir nostalji içermez. Geçmişte gerçekliğin içini dolduran düşünceler zaten gerçekliği oluşturan düşüncelerdir. Fakat Baudrillard'ın gerçekliği keşfetmesi onun tahrip olmasıyla doğru orantılıdır. "Nostalji denilen şey, gerçek, gerçekliğini yitirdiği gün asıl anlamına kavuşmuştur. Çünkü dünyanın oluşum sürecini anlatan efsane ve gerçekliğe ait göstergelerin sayısında inanılmaz bir artış olmuştur. Aslına benzeyen ikinci bir hakikat, nesnellik ve doğru sayısında aşırı bir artış vardır." (Baudrillard, 2011: 21)

Bu düşünce ile bu çalışmanın temel iddiası olan "Hakikatin yeniden inşası" söylemine götürecektir. Baudrillard'ın hakikat üretiminin artışının bu denli fazla olmasıyla bağlantılı olarak "Hiper gerçeklik" meselesini ele almak gerekir. Çünkü; Baudrillard'ın hiper gerçek kavramı ile vurgulamaya çalıştığı şey gerçekten daha gerçek bir gerçeği ifade etmesidir. Bu da hipergerçeklik için bir hakikat olma iddiasıdır.

4. Hipergerçeklik Nedir?

Baudrillard'a göre "Hipergerçeklik" gerçeklikten daha fazla bir şeydir. Medyanın, eğlencenin kitle iletişim araçlarının ve enformasyon teknolojilerinin insan hayatında, "gerçeklik aşırı" bir etki sağladığı saptaması yapmaktadır. Bu noktada hiper gerçekliği, Disneyland üzerinden örneklendirir. "Disneyland'daki düşsellik ne gerçektir ne de sahte. Burası gerçeğe özgü düşselliği, gerçeği simetrik bir şekilde yeniden üretebilmek amacıyla tasarlanmış bir caydırma (ikna) makinesidir." (Baudrillard, 2011: 30) Disneyland'ı bir hipergerçeklik olarak düşünen Baudrillard, hiper gerçeğin, düşüncüyü ve gerçekliği kontrol edebilir hale geldiğini açıkça ifade eder. Bu aşama, hakikate nazaran, böyle bir hipergerçeğe sığınmanın çekiciliğine kapılan post-modern insanın karakteristiğini gösterir.

Baudrillard hiper gerçek kavramıyla artık gerçekliğin - gerçek iddiasında bir sahte- gerçek dahi olsa - geri dönülmez bir kuşatılma altında olduğunu göstermektedir. Hiper gerçeklikten sonra artık gerçekliğe herhangi bir ihtiyaç kalmamıştır. Baudrillard bunun için televizyonların aktif rolünü vurgulamış ve panoptikon

kavramını da kullanarak kuşatılmışlığın derecesini göstermiştir. Artık post-modern insanın hakikati televizyondur.

Hiper gerçekliğin hakikat ile ilişkisinde Baudrillard "Hologram" örneğini verir. "Hologram asılıp geçilmiş bir hakikat simülasyonu bir başka deyişle hakikat ötesi bir hakikat simülasyonudur." (Baudrillard, 2011: 154) Bu söylem, "hipergerçeklik, bir hakikat simülasyonudur" diyebilmek için önemli bir noktadır. Çünkü hakikatin kodlarında yatan metafiziksel alan simüle edilebilmektedir. Bu bakımdan Nietzsche'nin "Tanrı öldü*" lafzına atıf yapan Baudrillard; "Tanrı ölmedi hiper gerçek bir şeye dönüştü." (Baudrillard, 2011: 213) demektedir.

5. Hakikatin Yeniden İnşası

Hakikatin kavramsal olarak felsefe tarihindeki seyri ve onun üzerine inşa edilen düşünceler, hakikat fikrini artık dönüştürülebilir ve inşa edilebilir bir olgu haline getirmiştir. İnsan, inşa etmelerin en fonksiyonel versiyonu olarak hakikati inşa etmektedir. Radyo, televizyon ve daha sonra internet, propogandif etkisi bir yana, etkili bir güç haline gelmesini bu inşa kudretine borçludur.

"Çağımızdaki temel hastalığın adı: Gerçeğin üretimi ve yeniden üretimi denilen şeydir." (Baudrillard, 2011: 44) Baudrillard'ın bu tespitiyle "Gerçekliğin" artık üretilen bir şey olduğu tespiti yapılabilmektedir. İstenilen her şey insana bir gerçeklik gibi sunulabilir. Ve sunulan bu suni gerçeklik gerçekliği de aşarak hiper gerçek bir hal almaktadır. Bu da artık hiper gerçeğin hakikat mertebesine ulaştığını gösterir. Medya ve kitle iletişim teknolojileriyle hipergerçeklik üretilmekte, ve her an yeni hakikatler inşa edilebilmektedir. Hakiki olma iddiasını şüphe geçirmez bir seviyeye getiren hipergerçeklik, Dünya'yı düpedüz biz simülakra dönüştürmüştür. İnsan, artık bu gerçek-üstü gerçek dünyadan kaçamaz hale gelmiştir.

Sonuç

Hakikat çalışmanın başından beri incelendiği gibi bir çok aşamadan geçmiştir. Doğasında var olan Tanrısal tin giderek erimiş ve felsefi düşünce tarihinde yeniden inşa edilene kadar parçalanmıştır. Fakat onu yeniden inşa eden düşünce, güç sistemlerinin tarihin başından beri meşruiyetini sağladığını bilmekte ve onu yine otoritenin meşruiyet ve güç olarak kullanmayı hesaba katmamıştır.

Aydınlanma yüzyılından kulağını kaybederek çıkan insan post-modern çağda gözünden de olmuştur. Aydınlanma öncesinde insan "söze" inanmaktadır. Kitab-ı mukaddes "önce söz/logos vardı" sözüyle başlar. Bu nedenle "vahiy" tek gerçeklik, tek hakikat kaynağı olarak kulağı işaret etmekteydi. Modern dönemde ise "Tanrı öldü" ve yerini "Ratio(Akıl)" aldı. Akıl ise "göze" inanmaktaydı. Modern dönemden günümüze kadar düşünsel iklime gözlem ve deney hakimdi. İşte bu noktaya kadar hakikat kendi varlığını kendisi sağlamaktaydı ve kendinin motoru olarak, kendini inşa ediyordu. Post-modern dönem "Kadim" olanı geri çağırды. Kadim olanla, modern olanı birleştirerek kendi hakikatini, kendi Tanrısını inşa etti. Ve insan, buna, fark etmeden de olsa razı oldu.** Hakikat bir otoritenin elinde en büyük silaha dönüşür. Bu silah kendi kendini inşa eden bir hakikat olarak hakikatken, kendini kullanamı da inşa edebilecek dönüştürecek kudrete sahiptir.

Hakikatin artık inşa edilebilirliği düşünüldüğünde onu inşa edenlerin ne büyük bir güce sahip oldukları aşikârdır.

KAYNAKÇA

- BAUDRILLARD, J. (2011). *Simülakrlar ve Simülasyon*, İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
CEVİZCI, A. (2015). *Felsefe Tarihi*, İstanbul: SAY Yayınları.
DEBORD, G. (1996). *Gösteri Toplumu*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
DESCARTES, R. (2011). *Hakikatin Araştırılması & Dünya ya da Işık Üzerine Deneme*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
DESCARTES, R. (2013). *Metod Üzerine Konuşma*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
ELLUL, J. (2012). *Sözün Düşüşü*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
HEIDEGGER, M. (2011). *Varlık ve Zaman*, İstanbul: Agora Kitaplığı.
NIETZSCHE, F. W. (2006). *Şen Bilim*, İstanbul: Say Yayınları.
SCHULTZ, D. P., & Schultz, S. E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
YIBING, Z. (2012). *Derrida'nın Marx Hayaletleri, Baudrillard ve Debord'un Yeni Toplumu*, İstanbul: Kalkedon.
YOUNG, J. (2015). *Nietzsche Bir Filozofun ve Felsefesinin Biyografisi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

* F. W. Nietzsche (2006). *Şen Bilim*, İstanbul: Say Yayınları.

** Daha fazla bilgi için bkz. (Ellul, 2012)